

Rozdział I. Podmioty wyborcze w organizacji wyborów

Zgodnie z przepisami KodeksWyb, obowiązującymi do końca stycznia 2018 r., w zorganizowanie i przeprowadzenie wyborów samorządowych zaangażowana była Państwowa Komisja Wyborcza; 51 komisarzy wyborczych; ponad 2800 terytorialnych (wojewódzkich, powiatowych, gminnych/miejskich oraz dzielnicowych w m.st. Warszawie) komisji wyborczych, w skład których wchodziło ponad 25 000 osób, 27 500 obwodowych komisji wyborczych, których członkami było ponad 260 000 osób, a także pracownicy Krajowego Biura Wyborczego i jego delegatur. W efekcie zmian wprowadzonych do KodeksWyb przez ZwUdzObywU, do 100 wzrosła liczba komisarzy wyborczych. Dwukrotnie zwiększyła się także liczba komisji obwodowych, co oznacza, że powołanie ich w pełnych składach równoznaczne będzie z potrzebą znalezienia ok. 500 000 osób chętnych do pracy w nich. Ponadto utworzony został Korpus Urzędników Wyborczych w liczbie prawie 2600 osób¹.

Tak zdecydowane rozbudowanie administracji wyborczej miało na celu odebranie podmiotom administracji samorządowej części z wykonywanych przez nie ważnych zadań związanych z wyborami i powierzenie ich właśnie podmiotom administracji wyborczej, przede wszystkim komisarzom wyborczym i urzędnikom wyborczym². Jednak już dzisiaj wiadomo, że organom i urzędowi JST zadań tych nie ubędzie, a być może zostaną one obciążone bardziej niż dotychczas. Oczywiście jest bowiem, że bez udziału, wsparcia i zaangażowania podmiotów administracji samorządowej nie mogłyby się odbyć żadne wybory powszechne w Polsce. Należące do nich zadania wyborcze wynikają bezpośrednio z przepisów KodeksWyb, ale w sposób bardziej szczegółowy precyzowane mogą być chociażby w porozumieniach określających w warunki organizacyjno-administracyjne i tech-

---

¹ Pierwsze regulacje PKW w tym zakresie stanowiły o potrzebie powołania ok. 5000 urzędników wyborczych. Jednak wraz z upływem czasu i m.in. brakiem odpowiedniej liczby zgłoszeń kandydatów do tych stanowisk, ich liczba została zredukowana do 2595. Przepisami ustawy o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy oraz niektórych innych ustaw poszerzony został także krąg osób, uprawnionych do sprawowania funkcji urzędnika wyborczego.

² Zob. np. http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/transmisje_arch.xsp?unid=CCA8E2C52A1A284EC12581E200503DB9; http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/transmisje_arch.xsp?unid=6CF0A11A4C9759E5C12581E900739FCA (dostęp 27.5.2018 r.).

niczne oraz zasady pokrywania kosztów z związanych z zapewnieniem tych warunków, w celu umożliwienia wykonywania zadań przez urzędników wyborczych, jakie Szef KBW może zawierać z właściwymi miejscowo wójtami (art. 191g KodeksWyb), czy w wyjaśnieniach PKW. Nie można nie wspomnieć także o pomocy udzielanej przez samorządy administracji wyborczej, opartej na ukształtowanej praktyce czy dobrych relacjach między osobami zarządzającymi jednostkami samorządu terytorialnego a dyrektorami delegatur KBW, popartych dużą świadomością tego, że pewne zadania po prostu muszą zostać zrealizowane.

Zdając sobie z tego sprawę, PKW zaznaczyła, że mimo powołania Korpusu Urzędników Wyborczych, to jednostki samorządu terytorialnego, a przede wszystkim gminy, będą wykonywały większość dotychczasowych zadań związanych z organizacją wyborów, na podstawie przepisów KodeksWyb oraz rozporządzeń. Należy tu w szczególności wymienić m.in.:

- 1) prowadzenie stałego rejestru wyborców,
- 2) sporządzanie spisów wyborców,
- 3) przekazywanie wyborcom niepełnosprawnym informacji o wyborach,
- 4) zapewnienie lokali dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych,
- 5) zapewnienie wyposażenia lokali wyborczych,
- 6) wykonywanie czynności związanych ze sporządzaniem aktów pełnomocnictwa,
- 7) zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc przeznaczonych na bezpłatne umieszczenie urzędowych obwieszczeń wyborczych i plakatów wszystkich komitetów wyborczych,
- 8) zapewnienie obsługi urzędnikom wyborczym oraz warunków pracy umożliwiających im prawidłowe wykonywanie zadań,
- 9) zapewnienie wyborcom, w ciągu 30 dni od dnia przekazania, wglądu do kopii protokołu głosowania w obwodzie, w siedzibie gminy, do której tę kopię przekazano³.

PKW zwróciła ponadto uwagę, że art. 156 § 1 KodeksWyb, regulujący w sposób ogólny kwestie zadań organów samorządowych w procesie wyborczym, także po styczniowej zmianie, nadal zakłada doniosłą rolę samorządu terytorialnego, przede wszystkim gminnego, wśród organizatorów wyborów. Zgodnie z tym przepisem, organy samorządu terytorialnego wykonują, tak jak dotychczas, zadania wyborcze, z zastrzeżeniem kilku przepisów KodeksWyb, w których określone zostały zadania Korpusu Urzędników Wyborczych. Zastrzeżenie to, nie oznacza jednak wyłączenia tych spraw z katalogu zadań samorządu, lecz – w związku z wynikającym z KodeksWyb obowiązkiem zapewnienia przez gminy obsługi urzędnikom wyborczym, który to obowiązek jest zadaniem zleconym gminy (art. 191g KodeksWyb) – wskazanie, że mają być one realizowane we współpracy z tymi urzędnikami⁴.

---

³ Pismo PKW z 20.4.2018 r., Nr ZPOW-032-4/18 http://pkw.gov.pl/pliki/1524226889_2-4-18_SEJM.pdf (dostęp: 27.4.2018 r.).

⁴ Stanowisko PKW z 21.5.2018 r. w sprawie roli samorządu terytorialnego przy organizacji wyborów, http://pkw.gov.pl/345_Wyjasnienia_stanowiska_komunikaty/1/25465_Stanowisko_Panstwowej_Komisji_Wyborczej_z_dnia_21_maja_2018_r_w_sprawie_rol_samorządu_terytorialnego_przy_organizacji_wyborow (dostęp: 28.5.2018 r.).

Część zadań związanych z procesem wyborczym czy niezbędnych do jego przeprowadzenia, jak chociażby prowadzenie stałego rejestru wyborców, zapewnienie obsługi oraz warunków pracy Korpusowi Urzędników Wyborczych, wykonywanych jest bądź będzie przez jednostki samorządu terytorialnego (w tych przypadkach przez gminy) permanentnie. Inne, jak niezbędne zmiany w podziale JST na okręgi wyborcze, mogą przypadać na okres przed zarządzeniem wyborów. Jeszcze inne, do których należą np. uprzątnięcie pozostawionych materiałów agitacyjnych komitetów wyborczych, już po wyborach. Bez wątplenia jednak okresem, w którym zadań związanych z przygotowaniem wyborów jest najwięcej, są 3–4 miesiące rozpoczynające się wraz z kampanią wyborczą, a kończące w dniu wyborów. Oczywiście uwzględnienia wymaga także ewentualna potrzeba zorganizowania i przeprowadzenia głosowania ponownego w wyborach wójta, burmistrza, prezydenta miasta.

Najbliższe wybory samorządowe odbędą się już jesienią 2018 r. Muszą zostać zarządzone między 16 lipca a 16 sierpnia 2018 r., na dzień 21 lub 28 października albo 4 listopada tego roku. Być może zatem już w połowie lipca 2018 r. rozpocznie się okres wytężonej pracy na rzecz organizacji wyborów, a jednocześnie gorący czas kampanii wyborczej. Mając to na względzie, postaramy się przeanalizować i przybliżyć najważniejsze zadania związane z przygotowaniem i przeprowadzeniem procesu wyborczego, które stoją przed uczestniczącymi w nim podmiotami. Poruszane zagadnienia staramy się zaprezentować według kolejności wynikającej z kalendarza wyborczego, aczkolwiek nie jest to zasada bezwzględna.

Zanim przejdziemy do zadań związanych z organizacją wyborów samorządowych ciążących na organach administracji samorządowej, warto przybliżyć czytelnikom, czym są i jakie zadania w tym zakresie realizują najważniejsze organy wyborcze w Polsce, bez względu na rodzaj przeprowadzanych wyborów, tj. Państwowa Komisja Wyborcza i komisarze wyborczy. Wskażemy również zadania, jakie wyznaczone zostały nowemu ogniwo w administracji wyborczej, tj. Korpusowi Urzędników Wyborczych. Żaden z tych podmiotów w obowiązującym systemie organizacyjnym administracji wyborczej nie mógłby funkcjonować bez obsługi świadczonej im przez urząd, jakim jest Krajowe Biuro Wyborcze.

1. Państwowa Komisja Wyborcza

Państwowa Komisja Wyborcza jest stałym, tj. działającym w permanencji⁵, najwyższym organem wyborczym, właściwym w sprawach przeprowadzania wyborów i referendum (art. 157 KodeksWyb)⁶.

⁵ Funkcjonowanie PKW jako stałego organu jest zgodne z wymaganiami OBWE (zob. OBWE Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka, Międzynarodowe standardy i zobowiązania w zakresie prawa do demokratycznych wyborów. Praktyczny przewodnik po demokratycznych wyborach. Wzorcowa Praktyka, Warszawa 2002), a także z wymogiem wynikającym z pkt II, ust. 3.1. lit. c Kodeksu Dobrej Praktyki w Sprawach Wyborczych przyjętym przez Komisję Wenecką na 52 Sesji (Wenecja, 18–19.10.2002).

⁶ Zob. m.in. A. Sokala, Administracja wyborcza w obowiązującym prawie polskim, Toruń 2010, s. 65; A. Kisielewicz, Komentarz do art. 157 Kodeksu wyborczego, (w:) K.W. Czaplicki, B. Dauter, A. Kisielewicz, S.J. Jaworski, F. Rymarz, Kodeks wyborczy. Komentarz, Warszawa 2014, s. 380.

1.1. Członkowie Państwowej Komisji Wyborczej

W skład PKW wchodzi dziewięciu sędziów naczelnych instytucji sądowych w Polsce. Trzech z nich wskazywanych jest spośród sędziów Trybunału Konstytucyjnego, trzech Sądu Najwyższego i tyle samo Naczelnego Sądu Administracyjnego⁷. Sędziów w skład PKW powołuje, spośród kandydatów zgłaszanych przez prezesów SN, NSA i TK, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej w drodze postanowienia. Powołanie to następuje na czas dziewięcioletniej kadencji, ale funkcję tę członkowie PKW mogą sprawować nie dłużej niż do ukończenia przez nich 70. roku życia (art. 157 § 2a i art. 158 § 1 pkt 4 KodeksWyb). Członkami PKW mogą być także sędziowie w stanie spoczynku.

Członkowie PKW wybierają ze swojego grona przewodniczącego i dwóch jego zastępców. Funkcję sekretarza PKW pełni Szef KBW, który uczestniczy w jej posiedzeniach z głosem doradczym.

Tradycja opierania komisji wyborczych na sędziach sięga w Polsce początków II Rzeczypospolitej⁸ i miała na celu zagwarantowanie profesjonalnego działania tego organu. Zerwano z nią w okresie PRL, gdy organy wyborcze funkcjonowały w typowo politycznym składzie, by powrócić do niej w 1990 r., przy zdecydowanym sprzeciwie przedstawicieli wcześniej rządzących partii. Zgodnie z regulacjami PrezWybU90 członkami PKW zostało 15 sędziów, po pięciu z SN, TK oraz NSA. PKW miała wówczas charakter tymczasowy i kończyła swoją działalność po wykonaniu ustawowo określonych zadań. W kształcie funkcjonującym do dnia dzisiejszego PKW została powołana na mocy przepisów SejmOrd91. Przyznanie sędziom członkostwa w PKW miało na celu, poza wskazaną już profesjonalizacją, nadanie PKW odpowiednio wysokiej rangi niezależnego organu⁹. PKW jest zatem organem kolegialnym, tj. o takim charakterze, który uznaje się za właściwy dla organów podejmujących istotne dla państwa rozstrzygnięcia¹⁰.

Członkowie PKW pełnią funkcje w Komisji niezależnie od swoich obowiązków służbowych. Przysługuje im wynagrodzenie miesięczne, niezależnie od uposażenia lub wynagrodzenia wypłacanego z innego tytułu, a także od diet oraz zwrotów kosztów podróży i noclegów (zob. art. 154 § 1 w zw. z § 3a i art. 159 KodeksWyb).

Ważne

Za duży błąd ustawodawcy polskiego w ostatnich 27 latach należy uznać nieuregulowanie tej newralgicznej dla państwa instytucji w Konstytucji RP (mimo że PKW została wskazana w rozdziale VIII – Organy kontroli państwowej i ochrony prawa – projektu Konstytucji RP z 1995 r. Propozycje jej zamieszczenia pojawiły się także jako wnioski mniejszości do projektu Konstytucji z 16.1.1997 r.).

---

⁷ F. Rymarz, *Udział sędziów w organach wyborczych*, (w:) F. Rymarz (red.), *Demokratyczne prawo wyborcze Rzeczypospolitej Polskiej (1990–2000)*, Warszawa 2000, s. 36–38. Por. też *Rzeczpospolita Polska. Wybory Parlamentarne 9.10.2011 r. Raport Misji Oceny Wyborów OBWE/ODIHR*, Warszawa, 18.1.2012 r., s. 6.

⁸ Zob. Dekret z 28.11.1918 r. o ordynacji wyborczej do Sejmu Ustawodawczego (Dz.U. Nr 18, poz. 46).

⁹ Por. J. Mordwilko, *Pozycja i rola komisarza wyborczego w polskim systemie wyborczym*, (w:) A. Szmyt (red.), *Miscellanea konstytucyjnoprawne*, „Gdańskie Studia Prawnicze”, tom XII, 2004, s. 150.

¹⁰ Por. M. Wierzbowski, A. Wiktorowska, *Rodzaje organów administracji*, (w:) M. Wierzbowski (red.), *Prawo administracyjne*, Warszawa 2008, s. 106–107.

Niewątpliwie wzmocniłoby to jej pozycję i niezależność działania. Obecnie gwarancje tej niezależności powinna zapewniać dość długa, bo dziewięcioletnia, kadencja członków PKW oraz fakt, że wygaśnięcie członkostwa w komisji przed upływem kadencji może nastąpić tylko w okolicznościach ściśle określonych przepisami prawa, tj.: śmierci członka PKW; ukończenia przez niego 70 lat; zrzeczenia się członkostwa w PKW; w przypadku podpisania zgody na kandydowanie w wyborach bądź objęcia funkcji pełnomocnika wyborczego lub pełnomocnika finansowego komitetu wyborczego, męża zaufania lub obserwatora społecznego; odwołania przez Prezydenta RP na uzasadniony wniosek prezesa Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego lub Naczelnego Sądu Administracyjnego, który wskazał sędziego jako członka Komisji (art. 158 § 1 KodeksWyb). Gwarancje te nie wydają się jednak wystarczające.

1.2. Działalność Państwowej Komisji Wyborczej

PKW odgrywa w każdym procesie wyborczym rolę, nazwijmy ją – legislacyjno-organizacyjno-nadzorcą. Do jej zadań należy przede wszystkim:

- 1) sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem prawa wyborczego,
- 2) sprawowanie (za pośrednictwem KBW i komisarzy wyborczych) nadzoru nad prowadzeniem i aktualizowaniem rejestru wyborców oraz sporządzaniem spisów wyborców,
- 3) powoływanie okręgowych i rejonowych komisji wyborczych oraz rozwiązywanie komisji wyborczych po wykonaniu ich ustawowych zadań,
- 4) powoływanie i odwoływanie komisarzy wyborczych,
- 5) rozpatrywanie skarg na działalność okręgowych komisji wyborczych oraz komisarzy wyborczych,
- 6) ustalanie wzorów urzędowych formularzy oraz druków wyborczych, a także wzorów pieczęci organów wyborczych niższego stopnia,
- 7) ustalanie i ogłaszanie wyników głosowania i wyników wyborów w określonym zakresie,
- 8) przedstawianie Prezydentowi RP, Marszałkowi Sejmu, Marszałkowi Senatu oraz Prezesowi Rady Ministrów informacji o realizacji przepisów KodeksWyb i ewentualnych propozycji ich zmian,
- 9) sprawdzanie wybranych kart do głosowania i innych dokumentów z wyborów w razie podejrzenia wystąpienia nieprawidłowości,
- 10) prowadzenie i wspieranie działań informacyjnych zwiększających wiedzę obywateli na temat prawa wyborczego, informowanie o sposobie głosowania i warunkach ważności głosu,
- 11) wydawanie wytycznych wiążących komisarzy wyborczych, urzędników wyborczych i komisje wyborcze niższego stopnia oraz wyjaśnień dla organów administracji rządowej i organów jednostek samorządu terytorialnego, a także podległych im jednostek organizacyjnych wykonujących zadania związane z przeprowadzeniem wyborów, jak i dla komitetów wyborczych oraz nadawców radiowych i telewizyjnych,
- 12) określanie warunków i sposobu pomocniczego wykorzystania techniki elektronicznej, trybu pomocniczego przekazywania danych z protokołów zawierających wyniki głosowania w obwodach.

Odrębną kategorią zadań wyborczych PKW jest kontrola finansowania kampanii wyborczych realizowana przede wszystkim poprzez kontrolę sprawozdań finansowych komitetów wyborczych uczestniczących w tej kampanii.

W kontekście działalności PKW warto zwrócić uwagę na rozwiązanie wprowadzone do KodeksWyb ustawą zmieniającą ze stycznia 2018 r., uprawniające pełnomocników wyborczych komitetów wyborczych do wnoszenia skarg do SN na uchwały PKW w sprawach wytycznych wiążących komisarzy wyborczych, urzędników wyborczych i komisje wyborcze niższego stopnia oraz wyjaśnień dla organów administracji rządowej i organów jednostek samorządu terytorialnego, a także podległych im jednostek organizacyjnych wykonujących zadania związane z przeprowadzeniem wyborów, jak również dla komitetów wyborczych oraz nadawców radiowych i telewizyjnych. Na skorzystanie z tego środka przewidziany został siedmiodniowy termin liczony od ogłoszenia uchwały PKW. Wnieślenie wzmiankowanej skargi wstrzymuje wykonanie uchwały PKW w zakresie, którego skarga dotyczy, chyba że do dnia wyborów pozostało mniej niż siedem dni. W takim przypadku o wstrzymaniu wykonania uchwały PKW może zdecydować SN. Sąd rozpoznaje skargę w postępowaniu nieprocesowym, w terminie siedmiu dni, wydając ostateczne rozstrzygnięcie w sprawie. W sytuacji, w której SN uzna skargę za zasadną, PKW zobowiązana jest do niezwłocznego uchylecia zaskarżonej uchwały albo jej zmiany w zakresie wskazanym w orzeczeniu. Regulacja ta ma na celu powierzenie komitetom wyborczym, reprezentującym obywateli, możliwości kontrolowania części z dotyczących ich decyzji PKW. Stanowi ona także realizację rekomendacji zawartej w Kodeksie Dobrej Praktyki Wyborczej, zgodnie z którą w każdym przypadku powinno być możliwe ostateczne odwołanie do sądu.

Mogą jednak powstawać obawy, czy uprawnienie to nie zostanie wykorzystane w celu sparaliżowania działalności PKW, a przez to także procesu wyborczego. Należy bowiem mieć na uwadze, że wytyczne PKW, które mogą być zaskarżane przez pełnomocników komitetów wyborczych, odgrywają istotną rolę w przygotowywaniu procesu wyborczego. Stanowią często reakcję na bieżące wydarzenia i zachodzące w trakcie tego procesu zjawiska. Nie zawsze są one korzystne i satysfakcjonujące dla komitetów uczestniczących w wyborach. Uwzględniając, że w wyborach samorządowych bierze udział ok. 12 500 komitetów wyborczych, jeśli tylko część z nich, uznawszy uchwały PKW we wskazanym wyżej zakresie za niekorzystne dla siebie, skorzysta z prawa do ich zaskarżenia, a tym samym, wstrzymania ich wykonania, może dojść do trudności w oddziaływaniu PKW na proces wyborczy, a także w organizacji pracy SN.

2. Państwowa Komisja Wyborcza po zmianach w 2019 r.

Niezwykle ważne z punktu widzenia charakteru organów wyborczych w Polsce jest to, że opisane wyżej regulacje dotyczące składu PKW będą obowiązywały do końca obecnej – VIII kadencji Sejmu RP. Od nowej kadencji tego organu w składzie PKW zajdą daleko idące zmiany, które określić można mianem swego rodzaju rewolucji. W ich efekcie w PKW znajdzie się wyłącznie jeden sędzia TK i jeden sędzia NSA (zauważalny jest brak przedstawiciela SN), wskazani przez prezesów tych instytucji.

Z dziewięciu do dwóch ograniczona zostanie zatem w PKW obligatoryjna liczba sędziów najwyższych instytucji sądowych w Polsce. Poza tym do jej składu powołanych zostanie siedmiu członków spośród osób mających kwalifikacje do zajmowania stanowiska sędziego lub spośród osób mających co najmniej trzyletni staż pracy na stanowisku prokuratora, prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, jej wiceprezesa lub radcy albo wykonywaniu w Polsce zawodu adwokata, radcy prawnego lub notariusza; spośród osób, które pracowały w polskiej szkole wyższej, w PAN, w instytucie badawczym lub innej placówce naukowej, mających tytuł naukowy profesora albo stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych. Uprawnienie do wskazywania tych osób otrzymał Sejm RP, natomiast kandydatów na członków PKW będą wskazywały kluby parlamentarne lub poselskie. Liczba tych członków będzie musiała odzwierciedlać proporcjonalnie reprezentację w Sejmie klubów parlamentarnych lub poselskich, z tym że co do zasady liczba członków powołanych w skład PKW, spośród wskazanych przez jeden z tych klubów nie będzie mogła być większa niż trzy. Odstępstwem od tej normy będzie sytuacja, w której w danej kadencji Sejmu istniały będą tylko dwa kluby. Wówczas pozostają, siódmy, kandydat do części PKW wskazywanej przez Sejm będzie wyłaniany w drodze losowania przeprowadzonego przez Prezydium Sejmu spośród dodatkowych osób zgłoszonych przez te kluby. Każdemu z nich będzie przysługiwało prawo zgłoszenia do losowania jednej osoby.

Członkowie PKW zgłaszani przez kluby parlamentarne lub poselskie nie będą mogli należeć do partii politycznych ani prowadzić działalności publicznej niedającej się pogodzić z pełnioną funkcją. Ograniczenie to uznać należy za niewystarczające. Przy takiej konstrukcji PKW, dla zapewnienia jej niezależności, warto byłoby zagwarantować obowiązek przynajmniej kilkuletniej wstecznej apartyjności zgłaszanych do niej kandydatów. Zasadniczej zmianie ulegnie zatem charakter tego najwyższego organu wyborczego, z sędziowskiego na mieszany, znany – jak wskazuje B. Biskup, np. we Włoszech, Hiszpanii czy Szwecji¹¹.

Członków PKW powoływał będzie Prezydent RP w drodze postanowienia. Zróżnicowana zostanie ponadto długość kadencji członków Komisji. Dla sędziów TK i NSA została ona określona na dziewięć lat. Natomiast długość kadencji pozostałych członków uzależniona została od kadencji Sejmu. Określono, że członkostwo tych osób w PKW wygasa z mocy prawa po upływie 150 dni od dnia wyborów do Sejmu. Niezależnie od tego kadencja członka PKW kończy się z ukończeniem przez niego 70. roku życia.

Ograniczone zostaną także możliwości PKW w zakresie wyboru jej przewodniczącego. Na tę funkcję będzie mógł bowiem zostać wybrany wyłącznie wskazany do jej składu sędzia TK albo NSA. Do czasu styczniowej nowelizacji KodeksWyb przepisy prawa nie regulowały tej kwestii. Zwyczajowo każdorazowo funkcję tę pełnił sędzia TK.

---

¹¹ B. Biskup, Opinia na temat skutków wejścia w życie projektowanych zmian w Poselskim projekcie ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (Sejm VIII kadencji, druk nr 2001) w części dotyczącej ustawy Kodeks wyborczy, <http://sejm.pl/Sejm8.nsf/opinieBAS.xsp?nr=2001> (dostęp: 2.5.2018 r.).

Przesłanki wygaśnięcia członkostwa w PKW nie ulegną w zasadzie zmianie poza tym, że odwołanie członka Komisji przez Prezydenta RP będzie następowało na uzasadniony wniosek podmiotu wskazującego kandydatów do składu PKW.

Podobne koncepcje do przyjętych w styczniu 2018 r. pojawiały się już wcześniej. Choćby w 2014 r. proponowano, by PKW tworzyli trzej sędziowie, po jednym z TK, SN i NSA, oraz sześciu członków powołanych przez Prezydenta RP na wniosek wszystkich klubów parlamentarnych. Tych sześciu członków swoją funkcję w PKW miało sprawować przez okres kadencji Sejmu, do 150. dnia po dniu wyborów parlamentarnych¹². Można zatem zauważyć, że przyjęte rozwiązania niemal wiernie odzwierciedlają przywołane wcześniejsze propozycje w tym zakresie. Ich wprowadzenie wzbudzało duże kontrowersje i poprzedzone zostało ostrymi polemikami¹³. Za pożądane i wręcz nadal zbyt „zachowawcze” uznał je np. Jarosław Szymanek¹⁴. Podobnie Marcin Rulka, przywołując jako uzasadnienie chociażby wyrok ETPCz z 8.7.2008 r. w sprawie Georgian Latour Party przeciwko Gruzji, w którym Trybunał stwierdził, że brak jest jednolitego standardu europejskiego w zakresie składu komisji wyborczych¹⁵. Zupełnie odmiennie zmianę tę postrzega chociażby Andrzej Sokala, uznając ją za wysoce szkodliwą i nieuzasadnioną merytorycznie, mogącą prowadzić do utraty zaufania obywateli do uczciwości i rzetelności przeprowadzanych w Polsce wyborów¹⁶. Podobnie, jednoznacznie negatywnie, jako upolityczniającą PKW, dewastującą jej bezstronność, apolityczność i obiektywizm, tę nową koncepcję ocenia Marek Chmaj¹⁷.

---

¹² <http://wiadomosci.onet.pl/kraj/pis-proponuje-zmiany-dot-skladu-pkw-i-mozliwosc-filmowania-procedur-wyborczych/l35f2> (dostęp: 11.5.2018 r.).

¹³ Zob. chociażby transmisje z posiedzeń komisji i podkomisji sejmowych w tych sprawach, <http://www.sejm.gov.pl/SQL2.nsf/poskomprocall?OpenAgent&8&2001> (dostęp: 2.5.2018 r.).

¹⁴ J. Szymanek, Opinia w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (Sejm VIII kadencji, druk nr 2001) – w części dotyczącej proponowanych zmian w ustawie z 5.1.2011 r. – Kodeks wyborczy, <http://sejm.pl/Sejm8.nsf/opinieBAS.xsp?nr=2001> (dostęp: 2.5.2018 r.).

¹⁵ M. Rulka, Ekspertyza na temat zgodności projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (Sejm VIII kadencji, druk nr 2001) – w części zmieniającej przepisy kodeksu wyborczego – z europejskimi standardami wyborczymi, <http://sejm.pl/Sejm8.nsf/opinieBAS.xsp?nr=2001> (dostęp: 2.5.2018 r.).

¹⁶ A. Sokala, Opinia w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (Sejm VIII kadencji, druk nr 2001) – w części dotyczącej proponowanych zmian w ustawie z 5.1.2011 r. Kodeks wyborczy (Dz.U. z 2011 r. Nr 21, poz. 112 ze zm.), <http://sejm.pl/Sejm8.nsf/opinieBAS.xsp?nr=2001> (dostęp: 2.5.2018 r.).

¹⁷ M. Chmaj, Ocena zgodności z Konstytucją RP poselskiego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (Sejm VIII kadencji, druk nr 2001); opinia w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (Sejm VIII kadencji, druk nr 2001) – w części dotyczącej proponowanych zmian w ustawie z 5.1.2011 r. Kodeks wyborczy (Dz.U. z 2011 r. Nr 21, poz. 112 z późn. zm.), <http://sejm.pl/Sejm8.nsf/opinieBAS.xsp?nr=2001> (dostęp: 2.5.2018 r.).

3. Komisarze wyborczy

Kolejnym, niezwykle istotnym organem wyborczym, przede wszystkim właśnie w wyborach samorządowych, są komisarze wyborczy. Kodeks wyborczy określa komisarza jako pełnomocnika PKW wyznaczonego na obszar stanowiący województwo lub część jednego województwa. Komisarz wyborczy jest zatem jednoosobowym, stałym organem wyborczym, wykonującym zadania określone w KodeksWyb oraz wskazane przez PKW.

Przepisy styczniowej nowelizacji KodeksWyb, jak już zaznaczyliśmy, przewidują istotne, wręcz rewolucyjne na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza, zmiany składu i charakteru organów wyborczych. O ile zmiany dotyczące PKW nastąpią po wyborach parlamentarnych w 2019 r., o tyle zmiany odnoszące się do komisarzy wyborczych weszły w życie wraz z ustawą zmieniającą, tj. 31.1.2018 r. Odnoszą się one do trybu ich powoływania, wymagań w stosunku do kandydatów do pełnienia tej funkcji, jak też liczby powoływanych komisarzy wyborczych. Liczba ta wzrosła z dotychczasowych 51 do 100. Zwiększyła się zatem niemal dwukrotnie.

Kodeks wyborczy przewiduje dodatkowe kompetencje dla 16 komisarzy wyborczych, którzy wykonują zdania o charakterze ogólnowojejewódzkim.

Właściwość rzeczową komisarzy wyborczych, w tym również w zakresie wykonywania czynności o charakterze ogólnowojejewódzkim, a także ich właściwość terytorialną oraz siedzibę określa uchwała PKW z 5.2.2018 r.

3.1. Powołanie komisarza

Komisarzy wyborczych, tak jak dotychczas, powołuje PKW. Nie ma jednak w tej kwestii pełnej swobody. Powołania dokonuje bowiem wyłącznie na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Oznacza to, że w rzeczywistości może ona powołać komisarzy jedynie spośród kandydatów wskazanych przez tego ministra. Poza tym przepisy KodeksWyb nie określają, ilu kandydatów na jedno stanowisko musi wskazać minister w swoim wniosku. Może się zatem okazać (co częściowo miało miejsce w kwietniowej procedurze ich powoływania), że na jedno miejsce zgłoszony zostanie tylko jeden kandydat. W takiej sytuacji, jeżeli spełnia on warunki określone w KodeksWyb, powinien zostać powołany przez PKW. Jedynie w przypadku, gdy zgłoszony kandydat budzi uzasadnione zastrzeżenia PKW, niezwłocznie informuje ona o tym ministra, który zobowiązany jest wskazać nowego kandydata.

Do czasu styczniowych zmian KodeksWyb komisarzami wyborczymi mogli być wyłącznie sędziowie dowolnego sądu (tj. Sądu Najwyższego, sądów administracyjnych i sądów powszechnych), zgłaszani przez ministra sprawiedliwości. Jarosław Szymanek wskazywał, że rozwiązanie to gwarantowało niezbędny poziom wiedzy i doświadczenia prawniczego, a zarazem z racji atrybutów sędziiego takich jak nieodwoływalność, apolityczność czy niezależność, konieczny poziom bezstronności i niezależności komisarza

wyborczego, pozwalające równoważyć wpływ pozostałych czynników występujących w organach wyborczych działających na innych szczeblach¹⁸.

Na mocy obowiązujących przepisów komisarzy wyborczych PKW powołuje spośród osób mających wyższe wykształcenie prawnicze oraz dających rękojmię należytego pełnienia tej funkcji, tj. potwierdzenie swym dotychczasowym zachowaniem gwarancji prawidłowego jej wykonywania. Nowa regulacja nie wyklucza możliwości pełnienia funkcji komisarza wyborczego przez sędziów, o ile ich kandydatury zostaną zgłoszone przez właściwego ministra.

Ważne

Obecnie funkcję komisarzy wyborczych sprawuje 53 sędziów.

Przepisy KodeksWyb nie przewidują zakazu pełnienia funkcji komisarza wyborczego przez osoby jednocześnie zatrudnione na umowę o pracę w innym miejscu lub wykonujące inne zajęcia na podstawie np. umowy-zlecenia lub umowy o dzieło.

Komisarzy wyborczych powołuje się na pięcioletnią kadencję. Ta sama osoba może być jednak ponownie powołana na to stanowisko, a KodeksWyb nie określa liczby kadencji, które mogą być przez nią pełnione. Wskazuje jedynie, że ta sama osoba może sprawować funkcję komisarza więcej niż jeden raz.

Kadencja komisarzy wyborczych, odmiennie niż np. kadencja radnych, liczona jest odrębnie dla każdego z nich. Oznacza to, że w przypadku wygaśnięcia funkcji komisarza wyborczego kolejna osoba powołana na nią pełni kadencję przez kolejne pięć lat od czasu powołania.

Przepisy prawa określają, że komisarz wyborczy nie może należeć do partii politycznej ani prowadzić działalności publicznej niedającej się pogodzić z pełnioną funkcją. Także odnośnie do zabezpieczenia niezależności tych organów przywołać można opinię wyrażoną przy analizie przyszłych rozwiązań dotyczących „klubowych członków PKW”, uznającą zabezpieczenie to za niewystarczające.

Komisarzami wyborczymi nie mogą być:

- 1) osoby skazane prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe,
- 2) kandydaci w wyborach,
- 3) pełnomocnicy wyborczy komitetów wyborczych,
- 4) pełnomocnicy finansowi komitetów wyborczych,
- 5) mężowie zaufania,
- 6) obserwatorzy społeczni,
- 7) urzędnicy wyborczy,
- 8) członkowie komisji wyborczej.

Za wykonywanie swoich zadań komisarze wyborczy, niezależnie od uposażenia lub wynagrodzenia wypłacanego z innego tytułu, pobierają miesięczne wynagrodzenie.

---

¹⁸ Zob. J. Szymanek, Opinia w sprawie poselskiego projektu...

3.2. Wygaśnięcie, odwołanie i czasowa niezdolność do pełnienia funkcji komisarza

Przepisy KodeksWyb enumeratywnie wymieniają sytuacje, w których następuje wygaśnięcie funkcji komisarza wyborczego. Ma ono miejsce w przypadku:

- 1) zrzeczenia się funkcji,
- 2) śmierci,
- 3) podpisania zgody na zgłoszenie do komisji wyborczej, na kandydowanie w wyborach bądź na objęcie funkcji pełnomocnika wyborczego, pełnomocnika finansowego, męża zaufania, obserwatora społecznego lub urzędnika wyborczego,
- 4) przynależności do partii politycznej,
- 5) prowadzenia działalności publicznej niedającej się pogodzić z funkcją komisarza wyborczego,
- 6) skazania prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe,
- 7) odwołania.

Odwołania komisarza wyborczego przed upływem jego kadencji dokonuje PKW, jeżeli komisarz nie wykonuje lub wykonuje nienależycie swoje obowiązki. Komisja zawiadamia wówczas o tym fakcie ministra właściwego do spraw wewnętrznych, który zobowiązany jest zgłosić kolejnego kandydata. Jeżeli kandydat ten spełnia warunki określone w KodeksWyb PKW powołuje go na pięcioletnią kadencję.

Jeżeli dana osoba nie może czasowo pełnić funkcji komisarza wyborczego, PKW powierza jej sprawowanie na ten okres innemu komisarzowi wyborczemu lub innej osobie zapewniającej rzetelne wykonanie czynności wyborczych (np. dyrektorowi obsługującej komisarza wyborczego delegatury KBW). Pod pojęciem czasowej niemożności wykonywania funkcji komisarza kryje się przeszkoda przejściowa, wywołana np. chorobą albo wykonywaniem urlopu wypoczynkowego¹⁹.

3.3. Zadania komisarza wyborczego

Pełnienie funkcji komisarza wyborczego nie ma umocowania w stosunku pracy ani w innym stosunku zatrudnienia, o których stanowi Kodeks pracy (pismo Szefa KBW z 23.2.2018 r., Nr ZPOW-053-28/18). Komisarz wyborczy wykonuje swoje zadania w czasie ustalonym przez siebie i uzgodnionym z dyrektorem obsługującej go delegatury KBW. Ustalenia te muszą gwarantować rzetelne i terminowe wykonanie jego ustawowych zadań, których katalog jest dość rozbudowany. Należą do niego:

- 1) sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem prawa wyborczego,
- 2) zapewnianie, we współdziałaniu z organami jednostek samorządu terytorialnego oraz urzędnikami wyborczymi, organizacji wyborów do rad na obszarze województwa,

¹⁹ A. Kisielewicz, Komentarz do art. 166 Kodeksu wyborczego, (w:) K.W. Czaplicki, B. Dauter, S.J. Jaworski, A. Kisielewicz, F. Rymarz, Kodeks wyborczy. Komentarz, Warszawa 2014, s. 407 i 408.

- 3) powoływanie terytorialnych komisji wyborczych oraz rozwiązywanie terytorialnych komisji wyborczych w wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego po wykonaniu ich ustawowych zadań,
- 4) powoływanie obwodowych komisji wyborczych (wcześniej kompetencja ta należała do gminnych komisji wyborczych i obsługującego ich wójta) oraz rozwiązywanie obwodowych komisji wyborczych po wykonaniu ich ustawowych zadań,
- 5) tworzenie i zmiana obwodów głosowania, w szczególności ustalenie ich numerów, granic oraz siedzib obwodowych komisji wyborczych (od 1.1.2019 r.),
- 6) zarządzanie wydrukowania kart do głosowania w wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego oraz zapewnienie ich przekazania właściwym komisjom wyborczym (wcześniej kompetencja ta należała do terytorialnych komisji wyborczych),
- 7) dokonywanie podziału odpowiednio gminy, powiatu, województwa na okręgi wyborcze, ustalenie ich granic, numerów, liczby radnych wybieranych w każdym okręgu, w wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego (od 1.1.2019 r.),
- 8) rozpatrywanie skarg na działalność terytorialnych komisji wyborczych,
- 9) kontrolowanie, w zakresie ustalonym przez PKW, prawidłowości sporządzania spisów wyborców,
- 10) podawanie do publicznej wiadomości informacji o składach terytorialnych komisji wyborczych powołanych na obszarze województwa,
- 11) udzielanie, w miarę potrzeby, terytorialnym i obwodowym komisjom wyborczym oraz urzędnikom wyborczym wyjaśnień,
- 12) ustalanie zbiorczych wyników wyborów do rad oraz wyborów wójtów przeprowadzonych na obszarze województwa i ich ogłaszanie,
- 13) przedkładanie PKW sprawozdania z przebiegu wyborów na obszarze województwa, wraz z ich wynikami,
- 14) wykonywanie innych czynności przewidzianych w ustawach lub zleconych przez PKW,
- 15) uchylanie uchwał terytorialnych i obwodowych komisji wyborczych podjętych z naruszeniem prawa lub niezgodnych z wytycznymi PKW i przekazywanie spraw właściwej komisji do ponownego rozpatrzenia lub podejmowanie rozstrzygnięcia w sprawie,
- 16) badanie sprawozdań finansowych komitetów wyborczych zarejestrowanych w celu zgłaszania kandydatów na obszarze jednego województwa,
- 17) sprawowanie zwierzchnictwa nad urzędnikami wyborczymi.

Co do zasady pełnienie funkcji komisarza wyborczego nie wymaga od niego codziennej obecności w jego siedzibie. Należy jednak podkreślić, że z praktyki wynika, iż w okresie przedwyborczym wiele jest takich momentów, w których, jeśli nie codzienna, to z pewnością bardzo częsta obecność komisarza w jego siedzibie jest niezbędna (choćby rejestracja komitetów wyborczych, rejestracja list kandydatów na radnych i kandydatów na wójtów). Jednak również w okresie, w którym nie są przeprowadzane wybory ogólnopolskie, poza wyznaczonymi dyżurami pełnionymi w swojej siedzibie, podczas których komisarz może np. spotykać się z wyborcami w sprawach związanych z organizacją wy-

borów lub pełnieniem przez nich funkcji publicznej pochodzącej z wyborów, ma on wiele zadań do wykonania. Są to m.in.:

- 1) stwierdzanie wygaśnięcia mandatów radnych i wójtów (burmistrzów, prezydentów miast),
- 2) przeprowadzanie wyborów samorządowych w toku kadencji w gminach do 20 000 mieszkańców,
- 3) wydawanie postanowień o wstąpieniu kandydata z tej samej listy na miejsce radnego, którego mandat wygasł, w radach gmin powyżej 20 000 mieszkańców, radach powiatów i sejmikach województw,
- 4) współdziałanie z KBW w sprawowaniu nadzoru nad prowadzeniem przez gminy rejestru wyborców,
- 5) prowadzenie rejestru korzyści dla administracji samorządowej na obszarze jego właściwości,
- 6) obowiązki związane z referendum lokalnymi w sprawie odwołania organu lub organów jednostek samorządu terytorialnego przed upływem kadencji (np. rozpatrywanie wniosków o przeprowadzenie referendum, sprawdzanie wykazów podpisów poparcia dla takiej inicjatywy, wydawanie rozstrzygnięć w tych sprawach).

Komisarz wyborczy musi być zatem nieustannie dyspozycyjny i, o ile zajdzie taka konieczność, powinien wykonywać ustawowe czynności w swojej siedzibie w szerszym zakresie, niż ustalony.

W okresie od zarządzenia wyborów ogólnopolskich, a w szczególności samorządowych, większa dyspozycyjność komisarzy wyborczych jest wręcz wymagana, a może okazać się konieczna. Rozstrzygnięcia w sprawach wyborczych, z uwagi na bieg kalendarza wyborczego, często muszą być wydawane w krótkich, określonych w ustawach, terminach. W związku z zarządzonymi wyborami samorządowymi komisarze wyborczy wykonują m.in. zadania dotyczące:

- 1) przyjmowania i rozpatrywania zawiadomień o utworzeniu komitetu wyborczego,
- 2) rozpatrywania zgłoszeń kandydatów i powoływania terytorialnych komisji wyborczych,
- 3) udzielania wyjaśnień terytorialnym komisjom wyborczym w trakcie zgłaszania do rejestracji list kandydatów na radnych i kandydatów na wójta,
- 4) powoływania obwodowych komisji wyborczych ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie oraz ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie,
- 5) przekazania wyborcom w stałych obwodach głosowania, w formie druku bezadresowego umieszczanego w oddawczych skrzynkach pocztowych, informacji o wyborach (wcześniej kompetencja ta należała do wójta),
- 6) nadawania numerów listom kandydatów,
- 7) zarządzenia druku kart do głosowania (wcześniej kompetencja ta należała do terytorialnych komisji wyborczych),
- 8) wykonywania zadań związanych ze zgłoszeniami zamiaru głosowania korespondencyjnego przez wyborców niepełnosprawnych, tj. przyjmowania zgłoszeń oraz niezwłocznego ich przekazywania właściwemu urzędnikowi wyborczemu,
- 9) stałego udzielania wyjaśnień obwodowym i terytorialnym komisjom wyborczym w trakcie przeprowadzania głosowania i ustalania wyników głosowania i wybo-

rów, tj. w okresie od rozpoczęcia głosowania do czasu ustalenia wyników wyborów przez terytorialne komisje wyborcze i przekazania protokołów,

- 10) sprawdzania poprawności sporządzenia protokołów z wyborów przez terytorialne komisje wyborcze,
- 11) w przypadku wojewódzkich komisarzy wyborczych – ustalania zbiorczych wyników wyborów do rad oraz wyborów wójta (burmistrza, prezydenta miasta) na obszarze województwa oraz zwoływanie pierwszej sesji nowo wybranego sejmiku województwa.

Poza tym nie można zapominać, że na komisarzach wyborczych ciążyą obowiązki wynikające z ReferendumU. Należą do nich m.in.:

- 1) dokonywanie sprawdzenia prawidłowości ustalenia wyników głosowania we wszystkich obwodach;
- 2) ustalanie wyników głosowania na obszarze swojej właściwości i sporządzanie protokołów głosowania;
- 3) korygowanie wyników głosowania na obszarze swojej właściwości (zob. pismo Szefa KBW z 23.2.2018 r., Nr ZPOW-053-28/18).

Ponadto komisarze wyborczy w celu zapewnienia sprawnego organizowania wyborów współdziałają z urzędnikami wyborczymi oraz organami jednostek samorządu terytorialnego, m.in. w sprawach warunków pracy komisji wyborczych i ich obsługi administracyjnej, tj. w zakresie urządzenia i wyposażenia lokali wyborczych, dostarczenia kart do głosowania i nakładek na karty do głosowania sporządzanych w alfabecie Braille'a, formularzy i druków wyborczych, a także spisu wyborców i pieczęci komisji, przekazywania protokołów z głosowania i wyborów właściwym terytorialnym komisjom wyborczym, przekazywania do depozytu i zabezpieczenia pozostałych dokumentów z wyborów, a także dostarczania informacji o uprawnieniach wyborców niepełnosprawnych i instrukcji głosowania, wchodzącej w skład pakietu wyborczego stosowanego w głosowaniu korespondencyjnym, sporządzanych w alfabecie Braille'a. Komisarz wyborczy sprawuje również kontrolę nad sporządzaniem spisów wyborców (uchwała PKW z 5.2.2018 r.).

Ważne

Komisarz wyborczy, na podstawie protokołów z wyborów sporządzonych przez właściwe terytorialne komisje wyborcze, podaje do publicznej wiadomości, w formie obwieszczenia, wyniki wyborów do rad oraz wyborów wójtów na obszarze województwa, według wzoru określonego przez PKW. Obwieszczenie to ogłaszane jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym, a także podawane do publicznej wiadomości przez rozplakatowanie właściwego wyciągu z obwieszczenia na obszarze każdej gminy.

Pełnienie funkcji komisarza wyborczego wymaga zatem dużego zaangażowania i dyspozycyjności, przede wszystkim z uwagi na to, że charakterystyczne dla prawa wyborczego jest wykonywanie czynności określonych w kalendarzu wyborczym w precyzyjnie określonych i najczęściej bardzo krótkich terminach.

Dokonując, na etapie projektu, oceny nowych rozwiązań dotyczących komisarzy wyborczych i krótkich terminów na ich wprowadzenie w życie, B. Biskup stwierdził, że mogą one powodować obniżenie jakości pracy komisarzy i całej PKW w pierwszych wyborach

przypadających na czas ich kadencji, a będą to wybory do samorządu terytorialnego w 2018 r.²⁰ Należy mieć jednak nadzieję, że jego przewidywania się nie sprawdzą.

4. Korpus Urzędników Wyborczych

Zupełnie nowym ogniwem administracji wyborczej stworzonym na mocy ZwUdzObywU jest Korpus Urzędników Wyborczych działających w każdej gminie. Zasady obsługi urzędników wyborczych oraz sposób zapewnienia warunków pracy umożliwiających prawidłowe wykonywanie przez nich zadań określa porozumienie, które Szef KBW może zawierać z wójtami, odnoszące się w szczególności do warunków organizacyjno-administracyjnych i technicznych, jakie zapewnić muszą tym urzędnikom organy JST, oraz do zasad pokrywania kosztów z tym związanych.

4.1. Powoływanie i odwoływanie urzędników wyborczych

Urzędnicy wyborczy powoływani są dla obszaru danej gminy w liczbie niezbędnej do zapewnienia prawidłowego i sprawnego funkcjonowania obwodowych komisji wyborczych, na sześcioletnią kadencję, spośród pracowników urzędów obsługujących organy administracji rządowej, samorządowej lub jednostek im podległych lub przez nie nadzorowanych oraz innych osób mających co najmniej pięcioletni staż pracy we wskazanych wyżej urzędach lub jednostkach. Urzędnik wyborczy swoją funkcję może sprawować w innej gminie niż ta, na obszarze której ma miejsce zatrudnienia i stałego zamieszkania (z wyłączeniem miast na prawach powiatu). W przypadku zagrożenia, że zadania leżące w gestii urzędników wyborczych nie zostaną zrealizowane, np. w związku z brakiem osób zainteresowanych pełnieniem funkcji urzędnika wyborczego, Szef Krajowego Biura Wyborczego może powierzyć, nie dłużej niż na czas danych wyborów, wykonanie tej funkcji osobie zatrudnionej oraz zamieszkującej na obszarze gminy, w której wykonuje funkcje urzędnika wyborczego.

Urzędnikiem wyborczym może zostać osoba, która:

- 1) ma wykształcenie wyższe,
- 2) nie należy do partii politycznych,
- 3) nie prowadzi działalności publicznej niedającej się pogodzić z pełnioną funkcją,
- 4) nie jest skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe,
- 5) nie jest ujęta w stałym rejestrze wyborców objętym zakresem ich działania (z wyłączeniem miast na prawach powiatu).

Należy zaznaczyć, że w wyniku wejścia w życie zmian Kodeksu wyborczego dokonanych przez ZwUdzObywU Korpus Urzędników Wyborczych miał być rekrutowany wyłącznie spośród mających wykształcenie wyższe pracowników urzędów obsługujących organy administracji rządowej, samorządowej lub jednostek im podległych lub przez nie nadzorowanych, niezamieszkujących na stałe i niepracujących na terenie gminy, w której mieli

²⁰ Zob. B. Biskup, Opinia na temat skutków...